

Літня школа
«Єврейська історія та культура Центрально-Східної Європи у XIX-XX ст.»
Центр міської історії
Львів, 27 червня – 22 липня 2011 р.

ІСТОРІЯ ЄВРЕЇВ ГАЛИЧИНИ XIX - XX СТ.

Др. Наталія Алексюн
Вища школа єврейських студій
Touro College
www.touro.edu
E-mail: naleksiun@yahoo.com

Курс «Історія євреїв Галичини XIX - XX ст.» присвячений процесові формування сучасної ідентичності євреїв у Галичині. У ньому відслідковуються зміни у юридичному становищі євреїв за часів Австрійської монархії, в період галицької автономії та проблеми єврейської спільноти за II Речі Посполитої. Також представлено аналіз вибраних аспектів суспільної та політичної історії єврейського населення, польсько-єврейські та українсько-єврейські стосунки з кінця XVIII ст. аж до періоду після Другої світової війни. Лекції та дискусії будуть базуватися на запропонованій літературі на вибраних джерелах.

1. «Народження Галичини»: поділи Речі Посполитої та єврейське населення

- демографія, професійна та суспільна структура
- юридичний статус
- політика освіченого абсолютизму щодо євреїв

Література:

- Franciszek Bujak, Galicja, vol. 1: Kraj, Ludność, Społeczeństwo, Rolnictwo, Lwów: H. Altenberg, Warszawa E. Wende i Ska, 1908, s. 11-50

- Stanisław Grodziski, "The Jewish Question in Galicia: The Reforms of Maria Theresa and Joseph II 1772-1790", *Polin*, vol. 12: *Focusing on Galicia: Jews, Poles and Ukrainians 1772-1918*, red. Israel Bartal i Antony Polonsky, (1999), s. 61-71
- N. M. Gelber, "Aryeh Leib Bernstein: Chief Rabbi of Galicia," *The Jewish Quarterly Review*, vol. 14, no. 3 (January 1924), s. 303-327

2. Галицькі євреї в Австро-Угорській монархії

- Зміни в політиці Відня в другій половині XIX ст.
- Автономія Галичини і становище єврейського населення

Література:

- Piotr Wróbel, *The Jews of Galicia under Austrian-Polish Rule 1869-1918*, *Austrian History Yearbook*, vol. XXV (1994), s. 97-138
- Tomasz Gąsowski, *Jewish Communities in Autonomous Galicia: Their Size and Distribution*, w: *The Jews in Poland*, vol. 1, red. Andrzej K. Paluch, Kraków: Uniwersytet Jagielloński 1992, s. 205-221

3. Хасидизм

- Осередки, лідери
- Середовище хасидів у Галичині
- Політика влади щодо хасидизму

Література:

- Raphael Mahler, *Hasidism and the Jewish Enlightenment: Their Confrontation in Galicia and Poland in the First Half of the Nineteenth Century*, Philadelphia: Jewish Publication Society, 1985, s. 3-29
- Raphael Mahler, *The Austrian Government and the Hasidim during the Period of Restoration (1814-1848)*, *Jewish Social Studies* vol. no. 2 (April 1939), s. 195-240

4. Гаскала

- Ідеологія східноєвропейської гаскали
- Середовище галицьких маскілів, його програма і впливи

Література:

- Raphael Mahler, *The Social and Political Aspects of the Haskalah in Galicia*, w: *Studies in Modern Jewish Social History*, red. Joshua A. Fishman, New York: Ktav, 1972, s. 58-85
- Majer Bałaban, *Herz Homberg i szkoły Józefińskie dla Żydów w Galicyi (1787-1806)*. *Stydium Historyczne*, Lwów: Kadimah, 1906

5. Ліберальний юдаїзм в Галичині, його прихильники і противники

- Ліберальні/прогресивні середовища в Галичині

- Осередки в Кракові та Львові
- Реакція ортодоксів

Література:

- Majer Balaban, Historia lwowskiej synagogi postępowej, Lwów: Zarząd Synagogi Postępowej we Lwowie, 1937, s. 1-45, 152-176

6. Ставлення єврейської еліти до процесу емансипації

- Формування єврейської інтелігенції
- Асиміляція та акультурація
- Жінки, чоловіки та проблеми асиміляції

Література:

- Jerzy Holzer, Enlightenment, Assimilation, and Modern Identity: The Jewish Élite in Galicia, *Polin* vol. 12, s. 79-85

- Ezra Mendelsohn, Jewish Assimilation in Lvov: The Case of Wilhelm Feldman,” *Slavic Review* 28(December 1969), s. 577-590

7. Єврейська жінка в Галичині

- Становище жінки в родині
- Зміни поколінь
- Освіта, акультурація

Література:

- Rachel Manekin, The Lost Generation: Education and Female Conversion in the Fin-de Siècle Krakow, *Polin* vol. 12, s. 189-219

- Hinda Bergner, On Long Winter Nights... Memoirs of a Jewish Family in a Galician Township (1870-1900), red. Justin Daniel Cammy, Cambridge Mass. and London: Harvard University Press, 2005, s. 37-116

8. Професійна структура євреїв у Галичині

- Традиційні та нові єврейські професії
- Вплив урівняння чоловіків і жінок в правах на професійну структуру євреїв
- Єврейські землевласники

Література:

- Tomasz Gąsowski, From Austeria to the Manor: Jewish Landowners in Autonomous Galicia, *Polin* vol. 12, s. 120-136

- Oskar Kofler, Dwory żydowskie. Wspomnienia z Galicji Wschodniej od początku XIX wieku do wybuchu I wojny światowej, red. Ewa Koźmińska-Frejłak, Warszawa: Żydowski Instytut Historyczny, 1999, s. 93-190

9. Етнічні та суспільно-економічні конфлікти

- Традиційні антиєврейські стереотипи
- Галицькі євреї з перспективи суспільних та національних рухів

Література:

- Franciszek Bujak, Galicja, vol. 1: Kraj, Ludność, Społeczeństwo, Rolnictwo, Lwów: H. Altenberg, Warszawa E. Wende i Ska, 1908, s. 80-119
- John-Paul Himka, Dimensions of a Triangle: Polish-Ukrainian-Jewish Relations in Austrian Galicia, *Polin*, vol. 12, s. 25-48

10. Нова антисемітська ідеологія та її вплив у Галичині

- Антисемітська література
- Масові безлади та насильство

Література:

- Andrzej Żbikowski, Rozwój ideologii antysemickiej w Galicji w II połowie XIX w.: Teofila Merunowicza atak na żydowskie kahały,” *Biuletyn Żydowskiego Instytutu Historycznego* no. 3-4 (167/168) (1993), s. 53-62, nos. 1-3, (169-171) (1994), s. 21-39
- Keely Stauter-Halsted, Jews as Middleman Minorities in Rural Poland: Understanding the Galician Pogroms of 1898, w: Antisemitism and Its Opponents in Modern Poland, red. Robert Blobaum, Ithaca: Cornell University Press, 2005, s. 39-59

11. Початки єврейського національного руху в Галичині

- Середовища, схильні до впливів національної ідеології
- Сіоністський рух
- Єврейський національний рух в діаспорі

Література:

- Joshua Shanes, Neither German nor Poles: Jewish Nationalism in Galicia before Herzl, 1883-1897, *Austrian History Yearbook* 34(2003), s. 191-213
- Rachel Manekin, Politics, Religion, and National Identity: The Galician Jewish Vote in the 1873 Parliamentary Elections, *Polin* vol. 12, s. 101-119
- Poalej Syjon w Województwie Krakowskim do 1926 roku w świetle policyjnego raportu, red. Czesław Brzoza, *Studia Judaica*, 9: 2006 nr 1(17), s. 125-170

12. Внутрішня міграція галицьких євреїв та еміграція за межі Австро-Угорщини

- Міграція з Галичини до Відня
- Виїзд євреїв з Галичини до Західної Європи та США
- Мотивація та соціальні наслідки

Література:

- Jerzy Holzer, Żydzi galicyjscy na Uniwersytecie Wiedeńskim w okresie zaborów, w: The Jews in Poland, vol. 1, s. 181-185
- Dorota Praszalowicz, Overseas Migration from Partitioned Poland: Poznań and Eastern Galicia as Case Studies, *Polish American Studies*, vol. 60, no. 2 (August 2003), s. 59-81
- Klaus Hödl, Galician Jewish Migration to Vienna, *Polin* vol. 12, s. 147-163

13. Галичина і галицькі євреї під час Першої світової війни

- Хвиля єврейських біженців з Галичини
- Руйнування та зростання напруги у стосунках між поляками, українцями та євреями

Література:

- David Rechter, The Jews of Vienna and the First World War, London and Portland Oregon: The Littman Library of Jewish Civilization, 2001, s. 67-98
- Alexander Victor Prusin, Nationalizing Borderlands: War, Ethnicity and Anti-Jewish Violence in East Galicia, 1914-1920, Tuscaloosa: The University of Alabama Press, 2005, s. 13-62

14. Галичина та галицькі євреї за часів II Речі Посполитої

- Юридичне, економічне та суспільне становище євреїв у Галичині в період існування II Речі Посполитої
- Політичні погляди єврейських лідерів з Галичини

Література:

- Jacob Lestchinsky, The Industrial and Social Structure of the Jewish Population of Interbellum Poland, w: *Studies in Modern Jewish Social History*, red. Joshua A. Fishman, s. 107-133
- Raphael Mahler, Jews in Public Service and the Liberal Professions in Poland 1918-1939, *Jewish Social Studies*, vol. 6, no. 4 (October 1944), s. 291-350

15. Досвід молодого покоління євреїв

- Ставлення до польської культури
- Процеси культурної асиміляції та політичної радикалізації

Література:

- „Lud.” Ludwik Stöckel, w: *Ostatnie pokolenie. Autobiografie polskiej młodzieży żydowskiej okresu międzywojennego ze zbiorów YIVO Institute for Jewish Research w Nowym Jorku*, red. Alina Cała, Warszawa: Sic!, 2003, s. 333-376
- Michael Steinlauf, Jewish Politics and Youth Culture in Interwar Poland: Preliminary Evidence from the YIVO Autobiographies, w: *The Emergence of Modern Jewish Politics: Bundism and Zionism*, red. Zvi Gitelman, Pittsburgh PA, University of Pittsburgh Press, 2003, s. 95-102

16-17. Галичина під радянською та німецькою окупаціями

- Євреї Галичини під радянською окупацією

- Голокост

Література:

- Jan Tomasz Gross, Upiorna dekada: Trzy eseje o stereotypach na temat Żydów, Polaków, Niemców i komunistów 1939-1948, Kraków: Universitas, 2001, s. 61-92

- Philip Friedman, The Destruction of the Jews of Lwów, 1941-1944, w: Roads to Extinction. Essays on the Holocaust, New York: The Jewish Publication Society, 1980, s. 244-320

- Edmund Dykman, O ludziach i kotach. Żywot i marzenia chłopca pod cieniem śmierci, *Kwartalnik Historii Żydów*, 2, 2008, s. 193-213

- Aharon Weiss, Jewish Ukrainian Relations in Western Ukraine during the Holocaust, w: Ukrainian-Jewish Relations in Historical Perspective, red. Howard Aster i Peter A. Potichnyj, Edmonton: Canadian Institute of Ukrainian Studies, University of Alberta, 1990, s. 409-419

18. Спроби відновлення єврейського життя в Галичині та повоєнній Польщі після Голокосту

- Повернення вцілілих

- Суспільна та політична ситуація

Література:

- Julian Kwiek, Dzieje ludności żydowskiej w Tarnowie po II wojnie światowej, *Studia Judaica* 8:2005 nr 1-2(15-16), s. 187-211

- Shimon Redlich, Together and Apart in Brzeżany: Poles, Jews and Ukrainians, 1919-1945, Bloomington, Indiana: Indiana University Press, 2002, s. 141-152

- Moshe Maltz, Years of Horror. Glimpse of Hope. The Diary of a Family in Hiding, New York: Shengold Publisher, 1993, s. 124-155

19. Міф Галичини та галицького єврея

- Пам'ять про єврейську Галичину

- Форми вшанування пам'яті: індивідуальні, родинні та громадські

Література:

- From a Ruined Garden: The Memorial Books of Polish Jewry, red. Jack Kugelmass i Daniel Boyarin, Bloomington Indiana: Indiana University Press 1998, s. 1-46

- Larry Wolff, The Idea of Galicia: History and Fantasy in Habsburg Political Culture, Stanford, California: Stanford University Press, 2010, s. 383-419

- Omer Bartov, Contemporary Issues in Historical Perspective: Eastern Europe as the Site of Genocide, *The Journal of Modern History* vol. 80, no. 3 (September 2008), s. 557-593

20. Історіографія євреїв Галичини

- Перші історики єврейської Галичини

- Сучасні напрямки досліджень

Література:

- Majer Bałaban, Z przemyskich dziejów. Szkic historyczny, Lwów 1904

- Jakub Chonigsman i Waclaw Wierzbieniec, Z badań nad lwowskim okresem działalności naukowej, dydaktycznej i społecznej Mojżesza Schorra, w: Wielokulturowe środowisko historyczny Lwowa w XIX i XX w., t. II, red. Jerzy Maternicki i Leonid Zaszkilniak, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2004, s. 218-239

- Philip Friedman, Polish Jewish Historiography between the Two Wars (1918-1939), *Jewish Social Studies* vol. 11, no. 4, October 1949, s. 373-408

- Natalia Aleksun, Polish Jewish historians before 1918: Configuring the liberal East European Jewish Intelligentsia, *East European Jewish Affairs* 34(2), 2004, s. 41-54